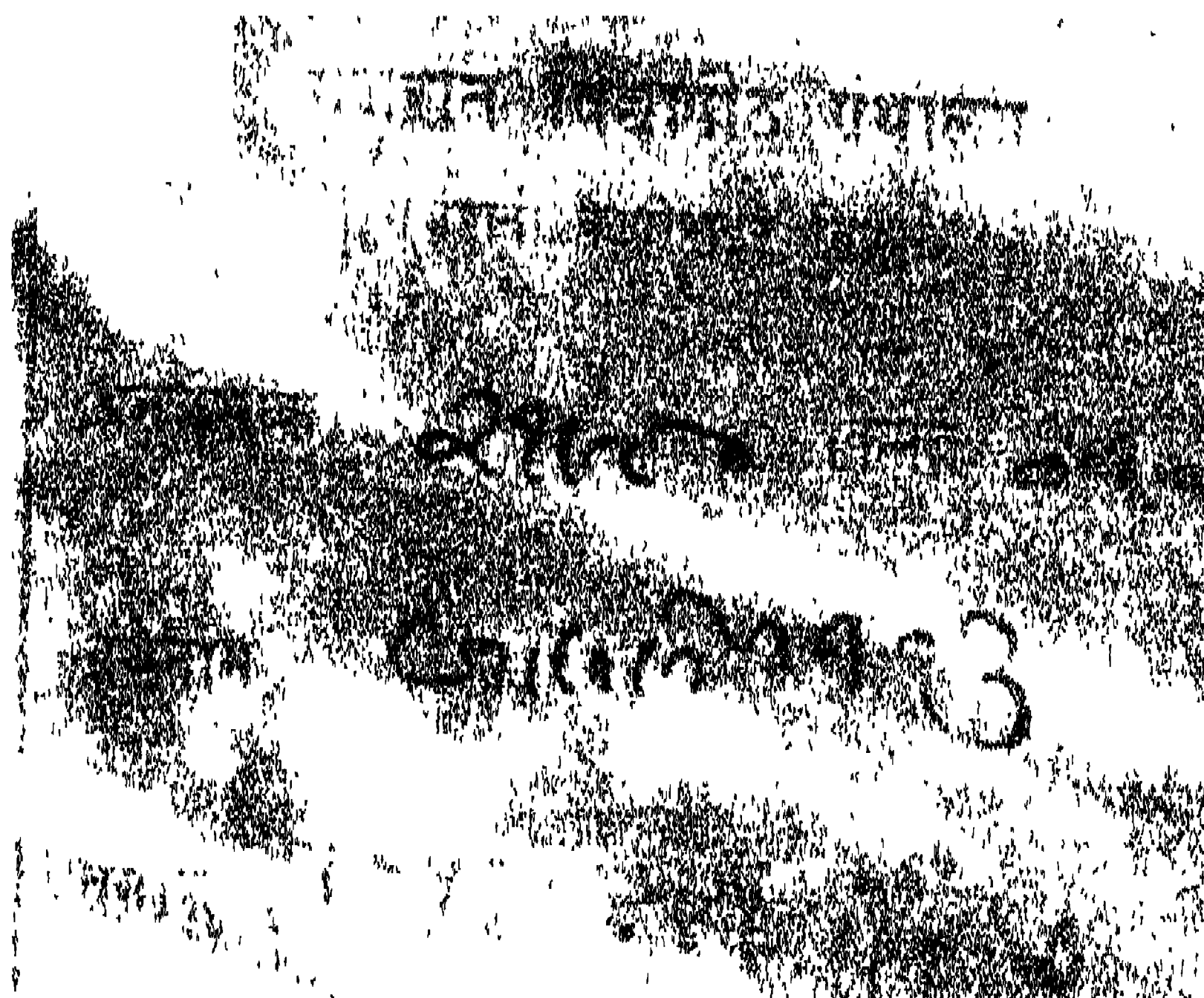

શ્રી

બાલબોજન

પુસ્તક ડબ્બું

બાલલેખન

પુસ્તક ડબ્બું

લેખક અને પ્રકાશક
સોમાભાઈ કીશાભાઈ પટેલ
સુણાવ, (આણંદ થઈને)

વેચાણ વ્યવસ્થાપક
ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય
ગાંધી રસ્તો, કુવારા સામે,
અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧લી

પ્રત ૧૪૦૦

નવેમ્બર ૧૯૩૬

કિં. ૦-૩-૦

નવદન

ગુજરાતી કાપારાઇટ-સમ્રા

પ્રાથમિક શાળાના ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓની આગળ લેખનકાર્ય માટે કઈ કઈ જાતનું વસ્તુ રજુ કરી શકાય એના કેટલાક નમૂના આ પુસ્તકમાં છે. આ સિવાય આજ જાનનું મીઝું અને બીજું જાનનું પણ વધારે લેખનકાર્ય બાળકો પાસે વરસ દરમિયાન કરાવવામાં આવે એ જરૂર છે.

જો શિક્ષક જ અમુક પાન ઉઘાડાવી તેમાં જે લખવાનું છે તે બાળક પાસે પોતે કહીને લખાવી દે, તો આ પુસ્તકો જે હેતુસર યોજાયાં છે તે હેતુ મિલકુલ સિદ્ધ થાય નહિ. તેથી આ માળાનાં પુસ્તકોમાં જે લખવાનું છે તે, પહેલાં પુસ્તકમાં જણાવ્યા પ્રમાણે બાળકે જાને જ વિચાર કરીને લખવું જોઈએ. બાળક આ કામ કરી શકે તે માટે ઘટ્ટી તૈયારી આવી જાનનું બીજું લેખનકાર્ય કરાવીને કરાવી લેવી જોઈએ. દા. ત. આમાં રેટિયા ઉપર લખવાનું છે તો એ સિવાયની બીજી કેટલીક વસ્તુઓ ઉપર પણ બાળકો પાસે વર્ગમાં લખાવવાથી બાળક રેટિયા ઉપર પણ પોતાની જાતે લખી શકે.

આ પુસ્તકમાં એકવચનનાં બહુવચનનાં અને નરજાતિનાં નારીજાતિનાં રૂપ લખવાનું આવે છે. આ વ્યાકરણ છે. જો કે સામાન્ય અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે આ ધોરણમાં વ્યાકરણના શિક્ષણને સ્થાન નથી તો પણ સહેજ જ સમજૂતિથી અને યોગ્ય રીતે કામ કરાવવામાં આવે તો, બાળકો આ જાનનું કામ કરી શકે છે અને તેઓ વ્યાકરણ શીખે છે એમ જાણે પણ નહિ અને જતાં વ્યાકરણનું ઘણું જ્ઞાન મેળવી શકે છે એવો અનુભવ હોવાથી એ જાતના બે પાઠો આમાં મૂક્યા છે.

જો કે આ માળાનાં ચાર પુસ્તકો પ્રાથમ શાળાના ૧જાથી તે જ્યાં ધોરણનાં બાળકોની શક્તિનો ખ્યાલ રાખી યોજવામાં આવ્યાં છે; જતાં પણ ક્યાંક કદાચ શિક્ષકોને જે તે ધોરણનાં બાળકો માટે તે તે પુસ્તક અધરૂ છે એમ લાગે તો તેઓ તેથી આગળ આગળનાં ધોરણનાં બાળકો પાસે તેનો ઉપયોગ કરાવે.

જે પાઠો સામેના પાનની હકીકત પ્રમાણે લખવાના છે તે પાઠો જરૂર હોય ત્યાં ઘટ્ટો ફેરફાર કરીને લખવાના છે.

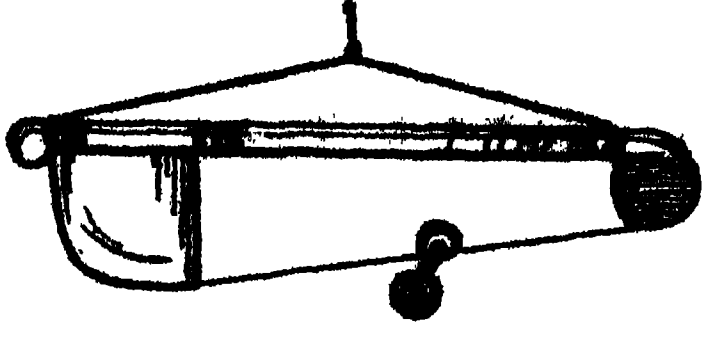
આ પુસ્તકમાં એક પત્રનો ઉત્તર લખવાનું પણ આવે છે. બાળકોને પત્ર લખતાં આવડે એ જરૂરનું હોવાથી પત્ર સારી રીતે લખતાં આવડે તે માટેની બધી વિગતો એટલે કે મથાળાં કેવી રીતે લખાય, સરનામું કેવી રીતે કરાય વગેરે બધું બાળકને શીખવવું જોઈએ.

શિક્ષક ભાઈ/બહેનોને આ માળાનાં પુસ્તકો વાપરી પોતાના અનુભવો લખી જણાવી આભારી કરવા વિનંતિ છે.

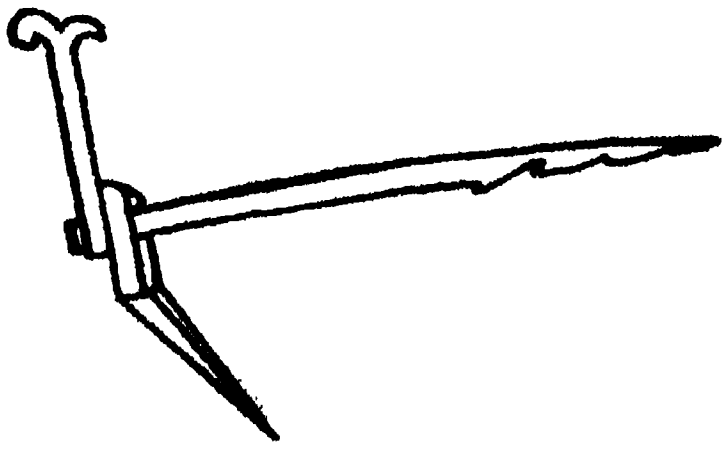
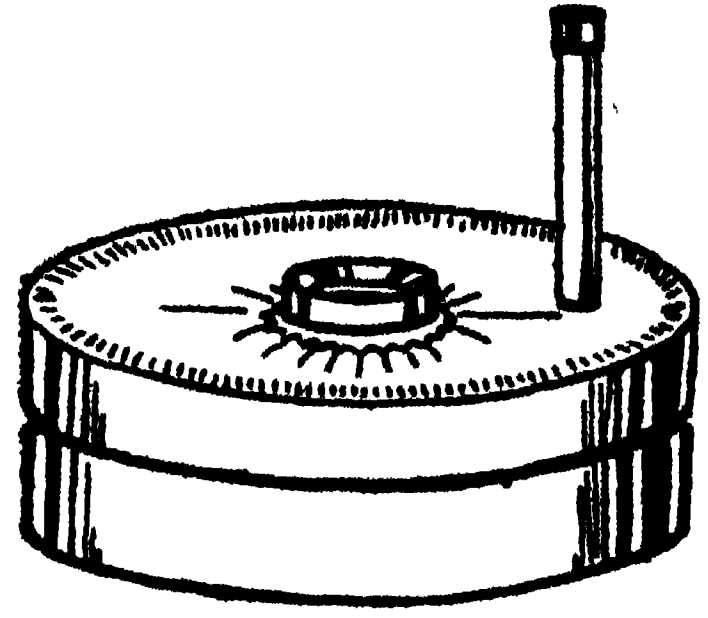
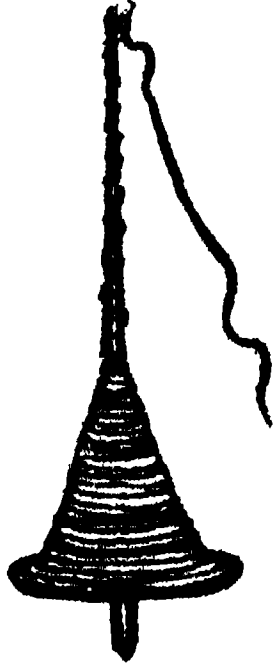
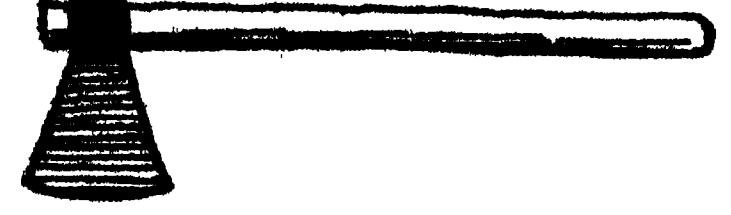
સુણાવ
એસતુ વર્ષ
સં. ૧૯૬૬ના કા. ૧

સોમાભાઈ કીશાભાઈ પટેલ

શું છે ? શાનું બનેલું છે ? શા કામમા આવે છે ?

આ પીંજણ છે.
તે લાકડાની બનેલી છે.
તેનાથી ૩ પીંજાય છે.

તમે રાતે કેટલે વાગ્યે સૂઈ જાઓ છો?

તમે સવારે કેટલે વાગ્યે ઊઠો છો?

તમને કઈ ચોપડી બહુ જ ગમે છે?

તમને કઈ કવિતા સૌથી સારી ગમે છે?

તમને શું થવાનું મન થાય છે?

તમે દિવસમાં કેટલી વખત ખાઓ છો?

તમને કઈ ચીજ બહુ જ ભાવે છે?

તમે કઈ રમત વધારે રમો છો?

ખૂટતા શબ્દો લખી વાક્યો પૂરાં કરો.

ખિલાડી

આ

તેને ચાર

તેને બે

તેને એક

તેને ડીલે

તેને દૂધ

તે ખોલે છે.

તે ઉંદર

તે કૂતરાથી

નીચેની દરેક લીટીમાં આડાઅવળા શબ્દો છે તે ગોઠવી વાક્યો લખો.

હોય છે ચાર પાયા ખુરશીને

પગ હોય છે બે માણસને

ઘડે છે લોહું રોજ લુહાર

ઝપાટાબંધ થોડો લાલ દોડે છે

આ બનાવી છે સુથારે ખુરશી

હોય છે રંગે પોપટ લીલો

સૂરજ ઊગે છે સવારે રોજ

ખૂબ સિપાઈ દોડાવે છે થોડાને

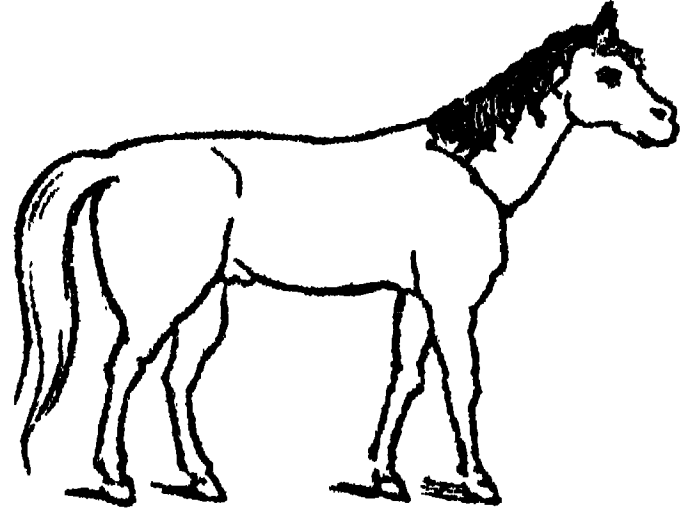
ખૂટતા શબ્દો લખો.
બુદ્ધિ શાળી કાગડો

એક કાગડો હતો. ખૂબ તરસ
તેથી તે શોધમાં નીકળ્યો. ઘણો
વખત રખડ્યા પછી તેણે એક વાડામાં કૂળો
પાણુ તેમાં તળિયે થોડું જ હતું.
તેથી તેની ચાંચ અડકી નહિ. તેથી તેણે
એક યુક્તિ અજમાવી. આજુબાજુથી કાંકરા
લઈને તેણે ચાંચ તે કાંકરા કૂળમાં નાખવા
માંડ્યા. આથી ઊંચે આવ્યું. તેણે તે પાણી
પીધું અને મટાડી.

કીડી અને કબૂતર

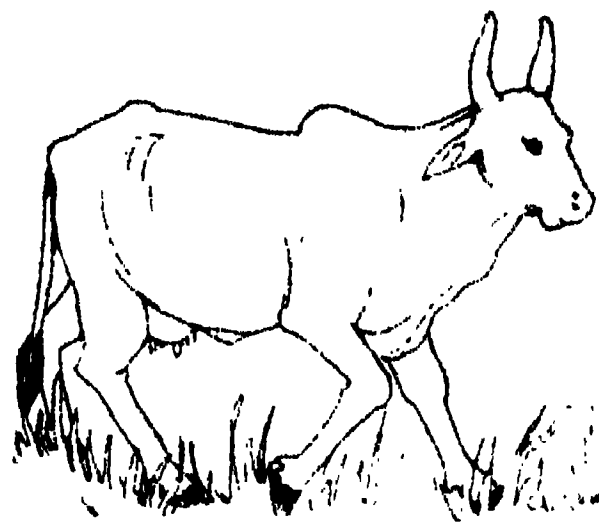
એક કીડી અને એક કબૂતર હતું. એક
વાર કીડી તળાવમાં પાણી અને
પાણીમાં તાણાવા લાગી. તળાવની ઉપર વડનું
હતું. વડ ઉપર કબૂતર તેણે એક
પાન તોડીને ફેંક્યું. તેની ઉપર કીડી ચડી ગઈ
અને પાન તાણાતું તાણાતું કાંઠે એટલે તે
પાણીની નીકળી ગઈ. થોડા પછી
એક પારધી પેલા કબૂતરને પકડવા
કીડીએ આ જાણ્યું એટલે કબૂતરને પગે જઈને
તે કરડી; તેથી ઊડી ગયું; તેથી
તેને પકડી

આ નીચે ઘોડાની હકીકત લખી છે તેવીજ રીતે સામેના
પાનમાં ગાયની હકીકત લખો.

આ ઘોડો છે.
તેનો રંગ ઘોળો છે.
તેને ચાર પગ છે.
તેને બે કાન છે.
તેને એક પૂંછડું છે.
તેને બે આંખો છે.
ઘોડો બહુ ઉપયોગી છે.
તેના ઉપર સવારી થાય છે.
તેને ઘોડાગાડીએ પાણુ જોડાય છે.
હું ઘોડો રાખું છું.
મને ઘોડા ઉપર બેસવું ગમે છે.

આઠેમા પાન ઉપર ઘોડાની હકીકત લખી છે. તમે આ પાન
ઉપર તેવી જ રીતે ગાયની હકીકત લખો.

(١٥)

નીચેના પૈકી ઁક ઁક શબ્દ વાપરી વાક્યો બનાવો.

રેશમ, ઊન, સૂતર, તકલી, રેંટિયો, પીંજણુ, મીઠું,
આગગાડી, આગબોટ, વરસાદ, ગોળ, કેળાં,
સવારમાં, ચોમાસામાં, પતંગ, છરી.

નીચેના સવાલના જવાબ પૂરાં વાક્યોમાં આપો.

દિવાળી ક્યા મહિનામાં આવે છે ?

હોળી ક્યા મહિનામાં આવે છે ?

મહિનાને કયે દિવસે પૂરો ગોળ ચાંદો ઊગે છે ?

મહિનાને કયે દિવસે ચાંદો બિલકુલ ઊગતો નથી ?

મીઠું શામાંથી બનાવે છે ?

ગ્યાસતેલ ક્યાંથી નીકળે છે ?

સાચાં મોતી ક્યાંથી નીકળે છે ?

રબર શાનું બને છે ?

નીચેનાં સંબંધી ચાર ચાર વાક્યો લખો.

શિયાળો

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ઉનાળો

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ચોમાસું

.....

.....

.....

.....

.....

.....

પોપટનો રંગ લીલો હોય છે.

તેને બે પગ હોય છે.

તેને એક ચાંચ હોય છે.

તેની ચાંચ વાંકી હોય છે.

તેને બે પાંખો હોય છે.

તે પાંખો વડે ઊડે છે.

તે માણસના જેવું બોલે છે.

કેટલાક લોકો પોપટ પાળે છે.

મેં પોપટ જોયા છે.

મને પોપટની વાર્તા આવડે છે.

૧૪મા પાન ઉપર પોપટની હકીકત લખેલી છે તેવીજ
રીતે આ પાનમાં કાગડાની હકીકત લખો.

કાગડો

નીચે નામનાં એકવચનનાં રૂપ લખેલાં છે. તમે તેમની સામે તેનાં
બહુવચનનાં રૂપ લખો.

છોકરો

છોકરા

બેડો

કૂતરો

હોલો

કાગડો

પાટલો

કેળું

બારાણું

વાંદરું

ઘેટું

બારી

ચકલી

ઘંટી

કેરી

નીચે દશ વાક્યો છે. તેમાંનાં પાંચ ગાય સંબંધી અને પાંચ પોપટ
સંબંધી છે. તમે તેને જુદાં જુદાં લખો.

મારે એક ચાંચ છે.

મારો રંગ લીલો છે.

મારે બે પાંખો છે.

હું ઘાસ ખાઉં છું.

હું આકાશમાં ઉડું છું.

મારે ચાર પગ છે.

મારો રંગ ઘોળો છે.

હું દૂધ આપું છું.

મને ફળ ભાવે છે.

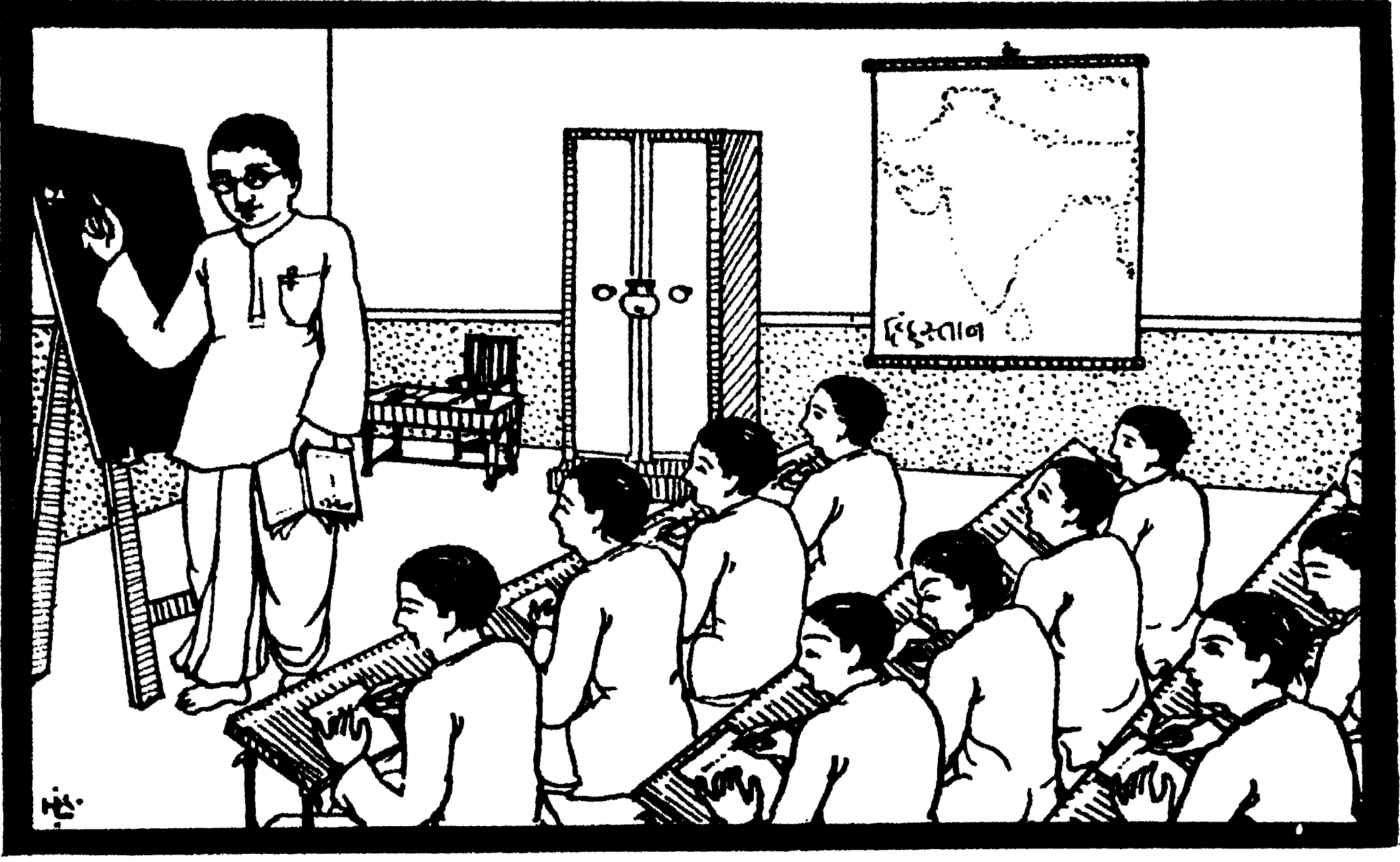
હું જંગલમાં ચરવા જાઉં છું.

ગાય

પોપટ

એક નાની વાર્તા લખો.

ચિત્ર જુઓ અને નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

આ ચિત્ર શાનું છે ?

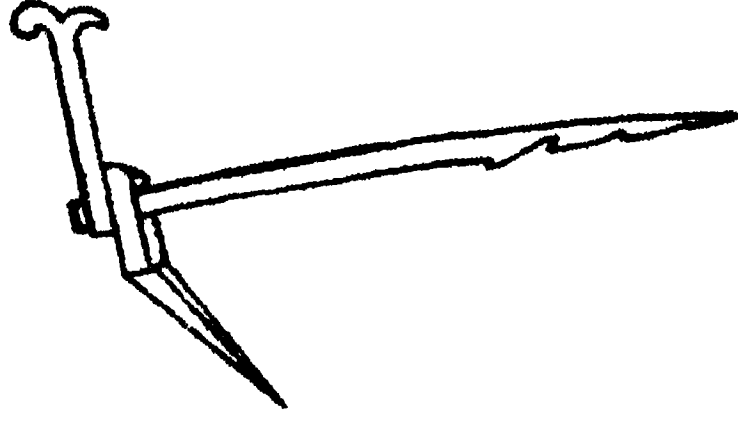
આખા વર્ગમાં કેટલા છોકરા છે ?

પહેલી હારમાં કેટલા છોકરા છે ?

ભીંતે શું લટકાવેલું છે ?

પાટિયા સામે ઉભેલું કોણ છે ?

આ નીચે હળની હકીકત લખી છે તેવી જ રીતે સામેના
પાનમાં રેંટિયાની હકીકત લખો.

આ હળ છે.

તે લાકડાનું બનેલું છે.

તેને મારા ગામના સુથારે બનાવ્યું છે.

તે ખૂબ મજબુત છે.

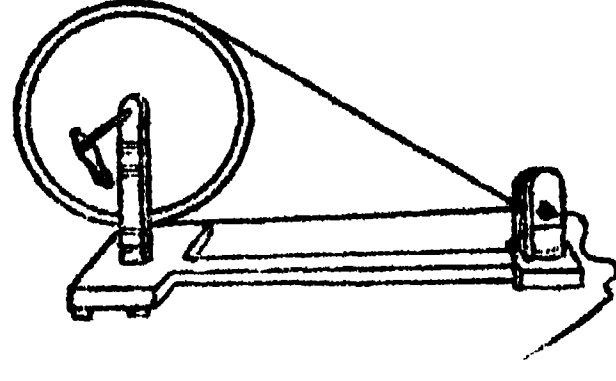
હું તેને ઘાણા વરસથી વાપરું છું.

તેનાથી જમીન ખેડાય છે.

તેના મેં પાંચ રૂપિયા આપ્યા હતા.

હળ ઉપયોગી ઓજાર છે.

૨૦મા પાન ઉપર હળની હકીકત છે. તેવી જ રીતે
આ પાન ઉપર રેંટિયાની હકીકત લખો.

નીચેના શબ્દોની નારીજતિનાં રૂપ લખો.

નરજતિ

નારીજતિ

ઘોડો

ઘોડી

છોકરો

પાડો

કૂતરો

વાંદરો

ચકલો

કાગડો

ઘેટો

બકરો

કાચબો

હોલો

ખિલાડો

દેડકો

ગધેડો

વાછડો

તમારા મિત્ર તરફથી તમને મળેલા નીચેના પત્રનો ઉત્તર લખો.

આણંદ

તા. ૧-૧૧-૩૯

વહાલા મિત્ર,

હવે ઉનાળો બેઠો છે. સવારમાં હવા ખુશનુમા હોય છે. અમે દરરોજ સવારે વહેલા ફરવા જઈએ છીએ. તું અમારી સાથે આવશે ? ખૂબ મઝા આવે છે. જવાબ લખજે. આવવું હોય તો વહેલો ઊઠી તૈયાર થઈ રહેજે. અ જતી વખતે તને બોલાવતા જઈશું.

લિ.

રમણના વંદન.

નીચેના સંબંધી ત્રણ ત્રણ વાક્યો લખો.

ખાવળ

ચકલી

પતંગ

બળદ

તમારી વાચનમાળાના ગમે તે એક પાઠનો સાર લખો.

મ વડ જોયો છે.

તેનું થડ બહુ જડું હોય છે.

થડમાંથી મોટાં મોટાં ડાળ ફૂટેલાં હોય છે.

ડાળમાંથી ડાળીઓ ફૂટેલી હોય છે.

ડાળીઓને છેડે પાંદડાં હોય છે.

તેનો રંગ લીલો હોય છે.

વડના ફળને ટેટા કહે છે.

પાકા ટેટાનો રંગ લાલ હોય છે.

પક્ષીઓ તે ખાય છે.

ટેટામાં નાનાં નાનાં પુષ્કળ બી હોય છે.

વડનું લાકડું પોચું હોય છે.

વડનું ઝાડ બહુ મોટું હોય છે.

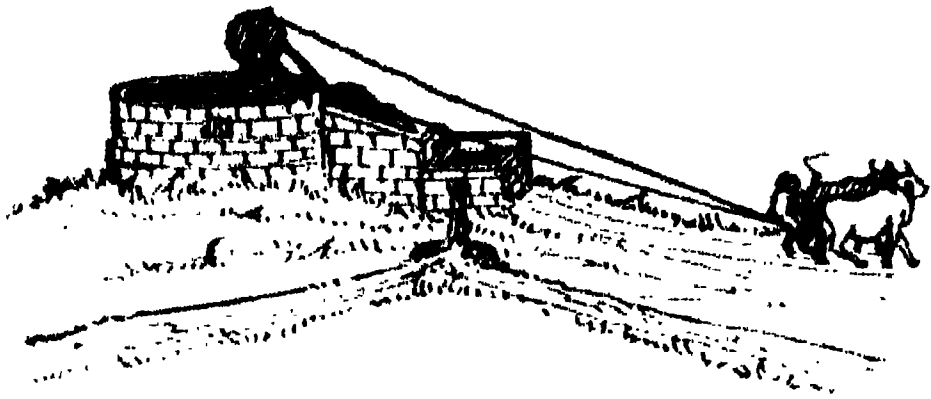
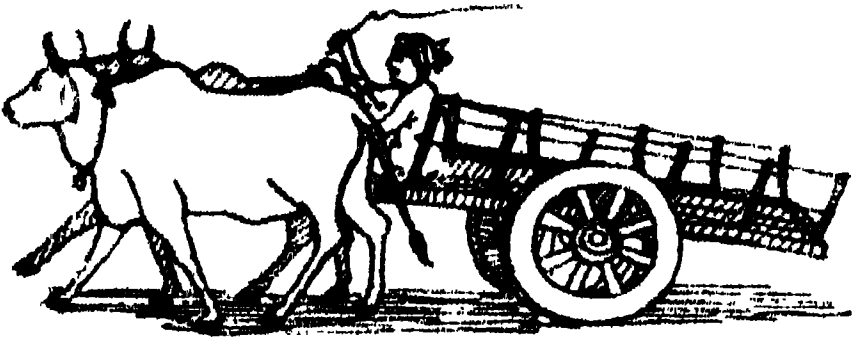
વડની છાયામાં ઠંડક લાગે છે.

રસ્તાઓ ઉપર વડ રોપવા જેવા છે.

રદમા પાન ઉપર વડની હકીકત છે તેવી રીતે આ પાન
ઉપર લીમડાની હકીકત લખો.

લીમડો

નીચેના ચિત્ર સંબંધી ચાર ચાર વાક્યો લખો.

શિક્ષકો પચોળી પુસ્તકો

મોન્ટીસોરી સિદ્ધાન્તોએ પ્રાથમિક ગણિત શિક્ષણ
મોન્ટીસોરી સિદ્ધાન્તોએ વ્યાકરણ શિક્ષણ
બાળકોનો બાગ, ગણિત—પ્રવેશિકાના શિક્ષકોને

ખેતીવાડીનાં પુસ્તકો

ખાતરોની માહિતી શાકભાજીની વાડી

પાઠ્ય પુસ્તક તરીકે વાપરવા જેવાં પુસ્તકો

ગણિત—પ્રવેશિકા, બાલગણિત, બાલવ્યાકરણ

બાલવાચનમાળાનાં દસ પુસ્તકો

શબ્દપોથી-૧

બાલપાઠો

રસિકપાઠો

નાના મોટા પાઠો

પાંખડીઓ

શબ્દપોથી-૨

સુંદરપાઠો

જોડાક્ષરપોથી

જોડકણાં

સાચી ખોટી વાતો

પ્રાથમિક શાળાના ૧થી ૪ ધોરણ માટે લેખનનાં ક્રમિક પુસ્તકો

બાલલેખન પુસ્તક ૧લું—૨જું—૩જું—૪થું

મંગાવવા માટે લખો:—

સોમાભાઈ કીશાભાઈ પટેલ, સુણાવ, વાયા આણંદ
ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, ગાંધી રસ્તો, અમદાવાદ

